

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodkorlikni shakllantirishda ilm-fan va tabiat markazining ahamiyati

Urganch davlat pedagogika instituti talabasi :Avezova Mastura

Urganch davlat pedagogika instituti o‘qituvchisi :Ahmedova Gulnoza

Annotasiya. Bolalarda ijodkorlikni shakllantirish uning kelajakdagi hayotida, shaxsiy o‘shida katta ahamiyatga ega. Ushbu maqolada bolalarda ilm-fan va tabiat markazi asosida ijodkorlikni shakllantirish, badiiy-ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish, shu bilan birgalikda ilm-fan va tabiat markazida faol ishtirokini ta’minlash haqida fikr yuritiladi.

Kalit so‘zlar: ta’lim, tarbiya, ilm-fan va tabiat markazi, ko‘nikma, tarbiyachi, kreativ, Markazlar yo‘riqnomasi, tajribalar.

Bilamizki, o‘shib kelayotgan yosh avlod bizning ertangi kunimizdir. Ularni kelajakda yaxshi, sog‘lom fikrlovchi chinakkam komil inson bo‘lishi, ulkan ishlarni yaratishi va vatanparvar insonni tarbiyalashi uchun oliy ma’lumotli, o‘z ishini ustasi, mas’uliyatli tarbiyachi kerak. Albatta kreativ kompetensiyasi yuqori darajada rivojlangan bo‘lishi lozim. Shuni aytish kerakki, tarbiyachi bolalarni o‘z qiziqishidan kelib chiqib, ularni shu qiziqishi asosida qobiliyatini shakllantirib borishi zarur. Bunda maktabgacha ta’lim tashkilotida tashkil etilgan beshta rivojlantiruvchi markaz yordam beradi. Biz bilamizki, rivojlantiruvchi markazlari quyidagicha bo‘ladi:

1. Qurish, konstruksiyalash va matematika markazi;
2. Syujetli-rolli o‘yinlar va sahnalashtirish markazi;
3. Til va nutq markazi;
4. Ilm-fan va tabiat markazi;
5. San’at markazi.[1.]

Yuqorida keltirilgan rivojlantiruvchi markazlar kompetentli bolani shakllantirishda ijodkorlik qobiliyatini o‘stirishda, komil va chinakkam, yetuk shaxsni tarbiyalashda yordam beradi. Shuningdek “Ilm-fan va tabiat markazi” bolani badiiy-ijodiy qobiliyatini shakllantirish bilan birga ijodkorlikni ham

shakllantiradi. Ilm-fan va tabiat markazida bolalarga tabiat haqidagi ilk tushunchalar, tabiiy hodisalar, hayotimizda ishlatiladigan ko‘plab narsalarni qanday hosil bo‘lishi, tabiatni bizga bergan ne‘matlarini ehtiyotkorlik bilan asrash ko‘nikmalarini sodda ko‘rinishda tushuntirib beradi. Shu bilan birga hayvonlar, qushlar, hasharotlar va mikroorganizmlar haqida ham ma‘lumot beradi. Bu markazning maqsadi quyidagicha bo‘ladi. Ilm-fan va tabiat markazining maqsadi bolalarda atrof-olam bo‘yicha dastlabki ma‘lumotlarni berish, dunyoni badiiy tasavvur ettirish, kreativlikni rivojlantirish va ularni markazda faol harakatini ta‘minlashdir. Markaz esa kreativ, sog‘lom fikrlovchi, mas‘uliyatli, zamon bilan hamnafas tarbiyachini talab qiladi.

Markazlarni tashkil etishda “Markazlar yo‘riqnomasi”dan foydalaniladi. Bunga ko‘ra kichik guruhda :

- 1.Suv va qum uchun idish,qoliplar;
- 2.Qumda o‘ynash uchun leyka, kurakcha;
- 3 .Rangli qum;
- 4.Tabiiy materiallar;
- 5.Bolalar uchun oq xalat;
- 6.Tabiat burchagi uchun xona gullari va hokazolar.

O‘rta guruhda ham yuqorida keltirilgan jihozlar va xona gullarini soni ko‘paytiriladi .Katta guruhda qo‘shimcha sifatida:

- 1.Hasharot tutuvchi setka;
2. Urug‘ solinuvchi xalta;
- 3.Shishali o‘lchov idish;
- 4.Tarozi va boshqalar.[2.]

Tayyorlov guruhida ham yuqorida keltirilgan jihozlar bo‘ladi va qo‘shimcha lupa kiritiladi.

Ilm-fan va tabiat markazida bolalar ijodkorligini shakllantirishda kichik tajribalar ham muhim rol egallaydi. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun amaliy tajriba. Bizga oppoq rangli salfetka, flamaster, suv va idish kerak bo‘ladi. Bunda oq rangli salfetkadan kapalakchalarni qirqib olamiz va uni bir qanotini o‘zimizga yoqqan rangli flamaster bilan bo‘yab olamiz. Uni yassi idishga solingan suvga solamiz natijada kapalak qanoti ochiladi, hamma qismini rang qoplab chiroyli tusga kiradi. Buni ko‘rgan bolada albatta xursand bo‘lish holati yuzaga keladi. Tajriba asosida bolada ijodkorlik ya‘ni ranglardan foydalanishni bilishi va kapalaklarni

chiroyli qilib qirqishi kabilar rivojlanadi. Tasavvuri shakllanib dunyoni badiiy tasavvur qiladi. Ikkinchi tajribamizda bizga ikkita tuxum, ikkita stakanda suv, tuz kerak bo‘ladi. Bunda birinchi stakandagi suvga tuxumni solamiz , natijada tuxum cho‘kib ketdi. Endi ikkinchi stakanga bir choy qoshiq tuz solamiz. Aralashdirib unga tuxumni solamiz natijada tuxum cho‘kib ketmadi. Buning sababi tuz suvni zichligini ko‘paytirib yuborgani sabab bo‘ladi. Bu tajribalardan keyin bolalarda tabiatga bo‘lgan qiziqishi hamda kreativlik qobiliyati ham shaklanib borishi kuzatiladi.

Xulosa qilib aytganda, bolaning ijodkorligini rivojlantirish, uni kreativlik qobiliyatini shakllantirishda ilm-fan va tabiat markazining ahamiyati katta. Bolalar kichik tarjibalar, tabiiy hodisalar asosida uning dunyoqarashi, fikrlashi yanada oshib boradi. Dunyoga ijodkorlik qobiliyati bilan boqadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. “Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi.
2. cyberlenika.ru

Research Science and Innovation House